

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

21 Ekim 2019

Sayı :30824082-610 246036
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları, Bakanlığımıza geliş tarih-sayıları ile konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EKLER:

-Liste (5 Adet- 5 Sayfa)

-Cevap Yazısı (62 Adet, 131 Sayfa)

7/4559 GK 31	7/12308 GK 143
7/6138 GK 59	7/12415 GK 143
7/6140 GK 59	7/12507 GK 143
7/9083 GK 101	7/12724 GK 145
7/9283 GK 101	7/12725 GK 145
7/9569 GK 108	7/12732 GK 145
7/10019 GK 108	7/13099 GK 147
7/10146 GK 119	7/13564 GK 10
7/10156 GK 119	7/13699 GK 10
7/10306 GK 123	7/13831 GK 10
7/10462 GK 123	7/13833 GK 10
7/11504 GK 135	7/14036 GK 11
7/11776 GK 142	7/14037 GK 11
7/11780 GK 142	7/14182 GK 11
7/11849 GK 142	7/14326 GK 11
7/11981 GK 143	7/14327 GK 11

7/14330 GK 11
7/14434 GK 11
7/14645 GK 11
7/15133 GK 11
7/15135 GK 11
7/15237 GK 11
7/15602 GK 12
7/15607 GK 12
7/16172 GK 12
7/16360 GK 12
7/16361 GK 12
7/16441 GK 12
7/16570 GK 12
7/16571 GK 12
7/16579 GK 12
7/16754 GK 12
7/16765 GK 12
7/16769 GK 12
7/17096 GK 12
7/17097 GK 12
7/17098 GK 12
7/17246 GK 12

7/17247 GK 12
7/17843 GK 12
7/18290 GK 12
7/18293 GK 12
7/18429 GK 14
7/18551 GK 15
7/18696 GK 15
7/18221 GK 101

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MEHMET ALİ ÇELEBİ'NİN
TBMM 7/6140 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Arazi kullanım politikaları, biyolojik çeşitliliğin korunmasından iklim değişikliğine, gıda güvencesinden su tüketimine kadar sürdürülebilir yaşamın tüm bileşenlerini etkilemektedir. Arazi kullanım politikalarının hayata geçirilmesini sağlayan mekânsal planlar sürdürülebilir yaşam için önemli araçlardır.

1-Mekânsal Planlama da ekosistem anlayışının benimsemesi, planların tarım ve mera alanlarının amaç dışı kullanımının önlenmesi ve iklim değişikliğini önleme ve uyum konularında etkin hale getirilmesi için hangi çalışmalar yapılmaktadır?

2-Kentlerin gelişim ve dönüşüm süreçlerinde doğal ve kültürel kimliklerin korunması için hangi önlemler alınmaktadır?

3-Enerji yatırımları başta olmak üzere sanayi, maden ve benzeri çevresel etkileri yüksek yatırımlara yönelik arazi kullanım kararlarında havza ölçeğindeki planlamalar esas alınmakta mıdır?

CEVAPLAR:

Fiziki mekânların sürdürülebilir bir anlayış ile gelişiminin temini için planlama mevzuatımıza göre en üst ölçekli fiziki plan olan ve imar planlarını yönlendiren çevre düzeni planları, ilk adımı oluşturmaktadır. Bu kapsamda Bakanlığımızca havza-bölge ölçeğinde 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planları hazırlanarak onaylanmaktadır. Havza, tüm doğal kaynakları içinde barındıran bir arazi parçası olarak tanımlandığından havza ölçeğinin, tüm kaynakların bütünlük içinde planlanmasına olanak tanıyan tek ölçek olduğunu söylemek mümkündür.

Bu kapsamda Bakanlığımızca, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir çevre yaratılması; tarımsal, tarihsel ve turistik değerlerin korunması ve Türkiye'nin kalkınma politikaları kapsamında, sektörel gelişme hedeflerine uygun olarak belirlenen planlama ilkeleri çerçevesinde; sosyal, ekonomik, kültürel ve mekânsal açıdan sağlıklı gelişme ve büyümenin sağlanması hedefleri ile 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planları hazırlanmaktadır.

Tarım ve mera alanlarının amaç dışı kullanımının önlenmesi amacıyla 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planlarında; bu alanların koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi ve tarımsal amaçlı kullanılması için hükümler düzenlenmiştir. Nitekim planlarda tarım arazilerinde yalnızca "tarımsal amaçlı" yapılar ve çiftçinin barınmasına yönelik oldukça sınırlı yapılaşma koşullarına sahip olan yapıların yapılmasına izin verilmektedir.

Bununla birlikte iklim değişikliği çok boyutlu bir kavramdır ve farklı sektörleri etkilemektedir. Örneğin Dünya Tarım Örgütü'ne (FAO) göre üretim, işleme, paketlenme, dağıtım ve atık yönetimi gibi gıda zincirinin bütün halkaları göz önünde bulundurulduğunda tarım sektörü, tek başına insan kaynaklı sera gazı emisyonunun %43-57'lik bir kısmını meydana getirmektedir. Yine FAO 'ya göre biyoçeşitlilik kaybının %60'lık kısmına tarım, ormancılık ve balıkçılık

sektörleri neden olmaktadır. Dahası yapılan çalışmalar tarımdan kaynaklı nitrojen ve fosfor salımında insanlık için güvenli sınırların çoktan aşıldığını ortaya koymaktadır. Bunların önüne geçilebilmesi amacıyla kaynakların daha etkin kullanıldığı ve kimyasal gübre, pestisit ve herbisitlerin sınırlandırıldığı sürdürülebilir tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu doğrultuda Bakanlığımızca onaylanan planlarda; içme ve kullanma suyu temin edilen kıta içi yüzeysel su kaynaklarının bulunduğu havzalarda, kısa mesafeli koruma kuşaklarında ve önemli doğa alanlarında yapılan tarımsal faaliyetlerde, organik tarımın özendirilmesine yönelik hükümler düzenlenmiştir.

Önemli Kuş Alanları, Önemli Bitki Alanları ile deniz kaplumbağası ve Akdeniz foku alanlarının altlığını oluşturduğu; korunmaya ihtiyaç duyan tür ve habitatların dağılım ve nüfuslarını esas alan standartlar ve küresel ölçekte uygulanabilir eşik değerlerine göre ekosistem servisleri mantığı ile BirdlifeInternational, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN)

ve Doğa Derneği tarafında Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı himayelerinde hazırlanan Önemli Doğa Alanları araştırmasının çıktıları 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarına aktarılmış olup bu alanlarda kullanımı sınırlandıran plan hükümleri düzenlenmiştir.

Tüm bu hükümler nüfus ve yapı yoğunluğunun aşırı ısınmaya sebep olmasının, ekolojik aşırılığa kaçılmasının önlenmesini ve ekosistemin doğal dengesini kendi kendine yenileme kapasitesinin güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

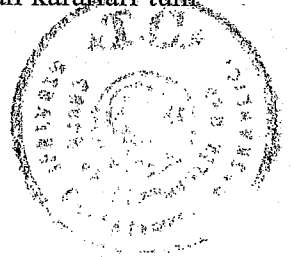
1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planları ile Planlama bölgelerinin doğal, tarihsel, kültürel, sosyal ve ekonomik değerlerinin katma değerlerini artıracak planlama kararlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Planlarda, "kırsal yerleşme alanları ve turizm tesis alanları için düzenlenen bu alanlardaki yapılaşmalarda, renk, çatı kaplaması, cephede doluluk ve boşluk oranları, bina birim ölçüleri vb. gibi konularda çevre karakteristiklerine uyularak, bölgenin tarihi ve kültürel kimliği korunacaktır." hükmü buna örnek verilebilir.

Ekosistem anlayışının benimsenmesi, iklim değişikliği ile ilgili konular ile enerji yatırımları başta olmak üzere sanayi, maden ve benzeri çevresel etkileri yüksek yatırımlara yönelik arazi kullanım kararları kentlerin gelişim ve dönüşüm süreçlerinde doğal ve kültürel kimliklerinin korunmasına yönelik önlemler ile ilgili konular üst ölçek plan kararları ile belirlenecek olup, planlar arasındaki kademeli birliktelik ilkesi gereği alt ölçek plan kararlarına da yansması gereken konulardır.

Bu doğrultuda söz konusu planlama çalışmalarında belirtilen konular üst ölçek politika kararları ile belirlenecek ve alt ölçek planlara da bu kararlar doğrultusunda yansıtılacak olup, üst ölçek planlama kararlarında alınacak parçalı planlama anlayışından uzak bir bakış açısını oluşturmak da planlama bütünlüğüne olumlu katkı sağlayacak diğer bir husus olmaktadır.

Havza, tüm doğal kaynakları içinde barındıran bir arazi parçası olarak tanımlandığından havza ölçeğinin, tüm kaynakların bütünlük içinde planlanmasına olanak tanıyan tek ölçek olduğunu söylemek mümkündür. Bakanlığımızca onaylanan 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planları havza-bölge ölçeğinde hazırlanarak onaylanmaktadır. Bu kapsamda üretilen plan kararları tüm kaynaklar ve kümülatif etkiler göz önünde bulundurularak alınmaktadır.

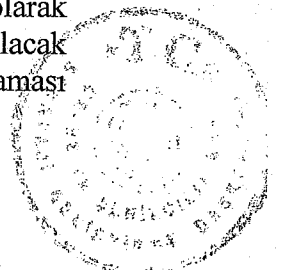
Bakanlığımızca "Türkiye Mekânsal Strateji Planı"nın hazırlanması projesi çalışmaları sürdürülmekte olup; mekânsal strateji planlarının sosyal, ekonomik ve çevre politikaları ile stratejilerini mekânla ilişkilendirerek mekânsal gelişmeyi yönlendiren bir yapısı söz konusudur. İklim değişikliği konusu da proje kapsamında ayrı bir tema başlığı olarak ele alınmaktadır.

Bunun yanı sıra Türkiye'de Bölgesel İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planlarının ilki olan Karadeniz Bölgesi İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması doğrultusunda çalışmalara başlanarak, farklı Bakanlıkların ve paydaşların katılımı ile bir Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Bu kapsamda İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum sağlanarak Karadeniz Bölgesi'nde sosyo-ekonomik etkilene düzeyi yüksek olan sektörlerin (su kaynakları, tarım, ormancılık, hayvancılık, sağlık, turizm, enerji, ulaştırma, kentsel altyapı, kıyı alanları) iklim değişikliğine karşı direncinin artırılması ihtiyacı doğrultusunda çalışmalar sürdürülmektedir.

İklim değişikliğini önleme ve uyum konusu ayrıca toplumsal farkındalığı geliştirme ve kapasite geliştirme boyutu olan da bir husustur. Bu doğrultuda Bakanlığımızca yürütülmekte olan Türkiye'de İklim Değişikliği Konusunda Kamu Bilincinin Artırılması ve Paydaş Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi 14 Ağustos 2017 tarihinde başlatılmıştır. 30 Aylık bir süre kapsamında kamu kurumları, yerel yönetimler, çevre ve iklim değişikliği alanlarında çalışan STK'lar, ulusal araştırma ve danışmanlık kurumları ve bu alanlardaki kamu ve özel sektör kuruluşlarını içeren hedef gruplara eğitimlerin yanı sıra halkın bilinçlendirilmesine yönelik aktiviteler gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de İklim Değişikliği Alanında Kapasite Geliştirme Projesi Hibe Programı kapsamında ise başvuru sahiplerinin ağırlıklı olarak belediye, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının olduğu 37 adet hibe projesinin 18 tanesi tamamlanmıştır. 19 hibe projesi ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Bakanlığımızca yürütülen Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci; gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu/olumsuz etkilerinin belirlendiği, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin belirtildiği, proje kapsamında gerek hazırlık, gerek inşaat, gerekse işletme dönemine ilişkin çevresel etkilerin kapsamlı ve detaylı olarak incelendiği, olumsuz etkilerin giderilmesi için alınacak önlemlerin çevre mevzuatı çerçevesinde öngörülen modelleme çalışmaları ile desteklendiği, yapılan tüm bu çalışmaların, hesaplamaların ve değerlendirmelerin irdelendiği süreçtir. Bununla birlikte; yer seçimi, teknoloji ve alınacak önlemler kapsamında tüm alternatifler karşılaştırılmakta, alternatifler arası seçimler ve bu seçimlerin nedenleri belirtilmektedir. ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Olumlu ya da ÇED Gerekli Değildir kararlarından sonra mer'i mevzuat uyarınca ilgili kurum ve kuruluşlardan izin, onay, ruhsat ve/veya karar alınması gerekmekte olup, her kurum ve kuruluş mevzuatlarında belirlenmiş görev, yetki ve sorumlulukları çerçevesinde projeleri değerlendirmekle yükümlüdür. Ayrıca, yapılan planlama çalışmaları; sürdürülebilir kalkınmanın odağında yer alan doğal kaynakların barındırdığı ekosistem ile bir bütün olarak değerlendirildiği, bölgeler özelinde yürütülen biyoçeşitlilik çalışmaları sonucunda edinilen verilerin mekânsal planlara bölgelemeler (zonlamalar) yapılarak aktarıldığı, ve yapılan bölgelemelere dair alan koruma ve kullanım ilkelerinin ayrı ayrı belirlenerek fiziksel planların oluşturulduğu bir anlayışla yürütülmektedir.

Bu çerçevede havza ve alt havzaları da içeren üst ölçek planlarda tarım alanı olarak tanımlanan alanların alt ölçekli planlarda; arazinin vasfı, mülkiyeti ile de uyumlu olacak şekilde tarım alanı, mera, tarım ve hayvancılık gelişme alanları olarak tanımlanması

yapılmakta ve bu amaçlar dahilinde kullanılmaları sağlanmakta, arazinin mevcut bitki örtüsünün korunmasını destekleyici ve özendirici hükümler geliştirilmektedir.

Ulusal mevzuatımız ve taraf olunan uluslararası sözleşmeler kapsamında yapılan nesli tehdit ve tehlike altındaki tür ve yaşam alanlarının korunması ve izlenmesi amaçlı çalışmalardan elde edilen bilimsel veri, korunan alanların daha etkin yönetilmesi amacıyla hazırlanan yönetim planları yapılarak; biyolojik çeşitliliğin korunması, ekosistem hizmetlerinin sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla hazırlanan faaliyetlerin yer alması sağlanmaktadır.

Kentlerin gelişim ve dönüşüm süreçlerinde doğal ve kültürel kimliklerin korunması için Bakanlığımız tarafından, yetki alanında kalan kentsel alanlar için, "kent kimliği", "geleneksel yapı karakteri" ve "sosyo-ekonomik yapı" tespitlerini yapabilmek amacıyla araştırma çalışmaları yürütülmektedir. Bu çalışmalarda elde edilen sonuçlar planlara belirlenen geleneksel yapı karakterini sürdürmek, sosyo-ekonomik yapıyı güçlendirici mekânsal kullanımlar getirmek ve/veya mevcut yapıyı korumak şeklinde yansıtılmaktadır. Bölgelere özel "Tasarım Rehberi" hazırlanması çalışmaları başlatılmış ve edinilecek veriler ile kent kimliğinin sürdürülmesi amaçlanmıştır. Ayrıca Bakanlığımızın yetki alanında bulunan özel çevre koruma bölgeleri, doğal sitler, milli parklar, tabiat parkları ve benzeri korunan alanlarda çevresel etkileri yüksek yatırımlara ve faaliyetlere izin verilmemektedir.

Ülkemizde yürütülen kentsel dönüşüm uygulamaları genel itibarı ile alan bazlı olarak; 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca "Riskli Alan", 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73 üncü maddesi uyarınca "Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı" ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun uyarınca "Yenileme Alanı" olarak belirlenen alanlarda gerçekleştirilmektedir. 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile Bakanlığımıza verilen görev ve yetkiler kapsamında Riskli Alan, Rezerv Yapı Alanı ve Riskli Yapı tespitine ilişkin uygulamalar ile ülke genelinde zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can veya mal kaybına yol açma riski taşıyan yerleşim alanlarının, güvensiz ve sağlıklı yapılaşmalardan arındırılarak afetlere duyarlı ve bütüncül planlama yaklaşımı çerçevesinde, sosyal donatı ve yeşil alanlarıyla, ulaşım sistemiyle yaşanabilir sağlıklı ve güvenli kentsel alanların oluşturulması amaçlanmaktadır.

Bakanlığımız görev ve yetkileri kapsamında bulunan 6306 sayılı Kanun kapsamındaki dönüşüm alanlarında; doğal çevre değerlerini nitelikli bir biçimde geliştirmeye imkan sağlayan, koruma-kullanım dengesini gözetken, işlevsel, yenilikçi ve ekolojik çözümleri ortaya koyan, sosyal yaşam kültürü ile kent yaşamı arasında mekânsal ilişki kuran ve böylelikle ekoloji, sosyal hayat ve kültürün mekana yansımalarının ele alındığı projelerin tasarlanması ve hayata geçirilmesi öncelikli politikalarımız arasında bulunmakta olup, bu yönde çalışmalarımız devam etmektedir.

